

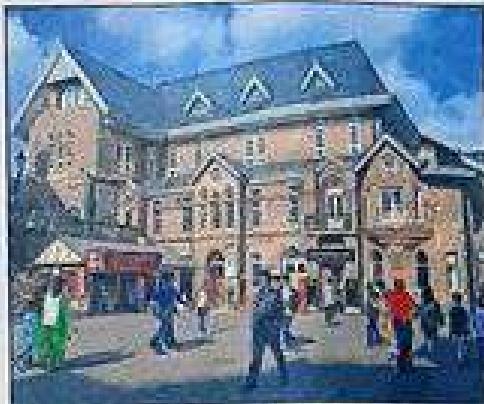
অন্য এক ভারতকে চেনা হল

শি

শহীদ প্রাণকে তিনি সিল বাণী। সাহিত্য উৎসব হয়ে গেল, সাহিত্য অকাদেমিক আয়োজন, ক্ষেত্ৰীয় সম্মতি মন্তব্যের সহযোগিতার। ২০০২-এ আইসিসিআর আয়োজিত 'আতি হোম উইথ দা গুড়' বা এখনকার জয়পুর সাহিত্য উৎসব মাধ্যমে রেখেই ইতু করা আয়োজন, চারশোরও বেশি লেখককে নিয়ে এক বড় সাহিত্য উৎসব এ সেশে আগে হয়েছে কিং ধৰ্ম, বাঙালীতি, শহীদ নিয়ে নানা সম্পর্কে জড়িত একটি মেলে একটো কলম উৎসবে যোগ দিলে একটা অভ্যন্তরীণ ঘৃণ্ণন গৃহে। আশাৰ আলো, বিবিধের মাধ্যম ইতান মিলনের অভ্যন্তরীণ আলো।

এখন সাহিত্য উৎসবে তিৰ ভাষাৰ নামান কসেৱ বক্তৃতা বা লেখা শোনা হাত্তাৰ অনেকেৰ সঙ্গে আলাপ হয়, বই মেওয়া-মেওয়া, মনুষ্টও হয়। সেখ, বোকুৰ আৰ কিমুৰিয়ে বাটিৰ আৰহাওয়াৰ পেটি কৰাত দেল হাতিৰ শিখৰাবৰ 'পেঁচাঁটী খিয়েটোৰ'-এ (জৰিতে)। হান নিৰ্বাচন অভিনব- একই জ্ঞানপোষ একাদিক মধ্য, আজোন্দানকৰ্ত্তা, কৰিতা পত্তাৰ আৰম্ভ। এক-একটি কঢ়কৰ আলোৰ নাম। প্রতিটিক, সাথী লেখকদেৱ পৰামৰ্শি নৰ্মণৰাও— তাদেৱ মধ্যে কেউ দূৰ সাহিত্য অকাদেমি পুৰুষৰ পেয়েছেন, অনেকেই তা পাননি— কিন্তু তাদেৱ কঢ়জৰ বিশ্ববৰ্তনৰ অভিনবনি অকাদেমিৰ। এই মুহূৰ্তে ভারতীয় সাহিত্যে হয়তো সৰ্বজনমান্য, একই সঙ্গে জনপ্ৰিয় ও প্ৰজন্মেৰ কোনও মুখ নেই, যেহেন কিমেল বিমল বৰ্মা, অনন্তমুষ্টি, সুমীল গোপালাধ্যায় বা শৰ্মা ঘোষ। ক্ৰিয়াকলাপী বহুজনেৰ জয়ত অহাপৰ্য অবশ্যই আছেন, কিন্তু তিনি আৰ কোথাও বান না। অন্যান্য সাহিত্য-সমাবেশে দেখা যাব কৈকৈক জন লেখক বা কবিকে নিয়েই মূল অনুষ্ঠান, এখানে তা ছিল না। তাই সব অনুষ্ঠানে, সব কবিতাপৰ্যন্তে আসৰেই শ্ৰেণীৰ উপনীতি। আৰও প্ৰতি তিনি তথাৰখিত অনুহসৰ সম্প্ৰদায়েৰ, এবং ত্ৰালজেন্ডার লেখক-কবিদেৱ উপনীতি— সমেলনকে নিয়ে পিয়েছিল এক অন্য উক্ততাৰ। এখন অভিজ্ঞতা আগে হয়নি। এ দেৱ এক মনুম ভাৰতকে অধিকাৰ। 'যোৰাৰ' ও তিনি, গুলজাৰ

প্ৰবালকুমাৰ বসু

সাহেবেৰ সিনেমা নিয়ে আলোচনা বা কবিতা নিয়ে বিশ্বাল ভস্তুজোৱে সঙ্গে কথোপকথন, গুলজাৰজিৰ কবিতা বিশ্বালেৰ কঠে শান হয়ে ওঠা, একলোও অভিজ্ঞতা। ভাস্তুজীতিক বৃক্ষাবলোক্তী পীতোজলি ভীকে দেখাৰ বা তীব্ৰ বক্তৃতা শোনাৰ আগ্রহও কথ ছিল না।

বিশ্বাল সাহিত্য সবকে আমৰা বৃক্ষটি ভৃক্ষকিবহাল, তাৰ কশ শক্তাশৰণ বৰত বালি না পাশেৱ বাজা বিহালে এখন কী কবিতা লেখা হচ্ছে সে বিবৰয়ে। উৎসবে আসা এত জন লেখককে হ'ল সাহিত্যৰ বিস্তৰ আৰ হোটেল মিলিয়ে আৰা হয়েছিল। সে বিস্তৰিতে ছিলো সেৱানে আৰও অনেকেৰ সঙ্গে ছিলেন প্ৰথান্ত ইয়েজিভায়ী কবি অভিনীতুমাৰ, প্ৰজন্মতেৰ প্ৰযোৰ পাৰিব, তাৰিখেৰ সামৰা। সাজু আজোয়ায় আৰম্ভণ কৰাচ ভাৰতৰ কৰি শিখৰকল, মহাতি কৰি হেমন্ত দিভাতি, বৰীয়ান হিন্দি কৰি 'অৰুণ কহন'। অকল কমলোৱ কবিতা আগে অনুবালে পৰেছিল, কিন্তু কবিকঠে ঘৰোৱা পৰিবেশে কবিতা শোনা অন্য অভিজ্ঞতা। এক সাজু আসতে অপূৰ্ব গজল শোনাবেন কবিতা পড়তে আসা মুহূৰ্জৰ সিংহ। পেশাৰ তিনি পুৰিশৰ বড় কৰ্তা, কিন্তু দেৱল কলম তেৱেন কঠ। আভৰ্জাতিক অ্যান্টিসম্প্ৰদৰ দেখক সামৰাৰ নাম শোনা, কিন্তু পৰিচয় ছিল না।

অনুষ্ঠান থেকে দেৱিয়ে এক দিন ছাইতে গুটিকে ওৰ জীবনকাহিনি কলে তহকে উঠেছিলো। মাদুৰাইয়েৰ কাছে এক আমে মুক্ষলোৱ পত্ৰিকাতে জৰু তাৰ, যে আমে মেৰোৱা 'বড়' হলো আমেৰ কুলে বৰণৰা বৰ্ষ কসে দেওয়া হৰ, বাড়ি থেকে দেৱোনো ও বৰ্ষ, এমনকি এমন একটী ঘৰে আকতে দেওয়া হয় দেখানে জানলা ও নেই। তাৰ পৰ সেৱেশুনে আমেৰী কোনও যেৱেৰ সামে বিয়োৰে। সামৰাৰও তা ই হয়েছিল। সাথী ধীকে লিপতে দেখলে দেখাব কৰিবৰি কলগজ হিয়ে দেখে লিয়েন। লুকিয়ে দেৱা, এক প্ৰেৰণীৰা বৰষৰূপৰ সহযোগিতায় দেৱা পাইবোৱা, নিজেৰ নাম প্ৰেলে দেখানাম সামৰা দেওয়া যাবতে কেউ ধীকে তিনতে না পৰাৰে, এই সব বূৰ্ণীৰ প্ৰেলেতে বজেলিল তাৰকে। নিজেৰ প্ৰথম এই বৰিততে নিয়ে আসতে পাৰেননি। সে সব অভিজ্ঞতাৰ কথে এক সময় বাঙালীতিকে আসা হ'ল, এখন তিনিহাতকে পাৰ্টিৰ সুৰক্ষাৰ আৰ চেপুটি সেকেটোৱি। এও তো আমাৰেষৰ ভাৰত।

আমাৰই সঙ্গে কবিতা পড়েছিলোৰ বাসিম শ্যামায়ে। ২০১৩ সালে অকাদেমি পুৰুষৰ প্ৰয়োজন সুন্দৰ প্ৰযোৰাধাৰেৰ হাত থেকে, কৰ্মীৰি মহিলা হিসেবে প্ৰথম। সন্তুলেৰ কাষাকৰ্ত্তা পৰামি কবিতা দীপা পাঠে উঠে এল গত কাহেক মৰক্কোৰ পিলকৰ্ত্তৃ কথা— এক মহিলাৰ দৃষ্টিকোণ থেকে। ওৰ কৰিতাত আপিষ্ঠাৰ কৰি ব্যবহৰৰ অনুবালে ধৰাৰ অন্য এক কাৰ্যীৰাকে, আমাৰেৰ অনুসৰিহসোৱ দেখাবেন সৈকান্ত পাৱে না। একটি পৰে তিনি এলজিপিটি দেখকলেৰ দেখাৰ অভিজ্ঞতাৰ কথা, আমৰী বশ্যোপাধাৰেৰ সভাৰপত্ৰিতে। যে সাঞ্চামেৰ কাহিলি উপত আসছিল সৰজনেৰ বক্তৃতা, মদে হাজিল, এই বৃক্ষ ভাৰতীয় সাহিত্যেৰ সাৰাঞ্চল্যে ইতিহাস থেকে বাবে। বহুৰূপ, বহুজৰীয় এক অৰুণ ভাৰতেৰ সেই ইতিহাস বুকে বিয়ে পাহাড় থেকে বিশ্বালেৰ এক সব দেখক।

■ দু টি প্ৰজন্মেৰ বক্তৃতা দেখকেৰ নিজেৰ
প্ৰথম পাঠামোৰ লিঙ্গন: editpage@abp.in
অনুৰোধ কৰে সঙ্গে দেখন নথৰ জনাবেন।